

Universitätsbibliothek Wuppertal

Epistolæ obscurorum virorum

cvm inlvstrantibvs adversariisqve scriptis

Textvs

Hutten, Ulrich von

Lipsiæ, 1864

Consilia clarissimarum aliquot universitatum aliorumque doctorum de
mandato Cesareae Maiestatis contra Judeos conscripta

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-976](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-976)

prophanarum quam ecclesiasticarum, nihil est quod Ioannes Reuchlin suam consultationem per eos publicatam criminetur, quibus id per Cæsaream
 (P⁴) Maiestatem commissum fuit. Hęc omnia proculdubio a viris sapientibus et bonis, immo etiam et ab ipsis Reuchlinistis (modo ratione uti velint) vero verius approbabitur. 5

C Consultatio venerandę Academię contra falsos et
 scandalosos libros Iudeorum emissa ab utraque fa-
 cultate Coloniensi.

Obsequia et devota salutatione premissa. Reverendissime in Christo pater ac domine. Imperiali iussioni et negotio ex commissione nobis imposito 10 reverenter satisfacere cupientes, quantum possumus sub epistolari brevitate, Salvo semper meliori iudicio, de punctis nobis prepositis ita sentimus. Quia manifestum est librum Iudeorum quem Thalmut vocant tantos continere nedum errores et falsitates, verum etiam blasphemias et hereses contra legem propriam, propter quę ut notat Ioannes Andree in novella post In- 15 nocentium in cap. Quod super his De voto et voti redemptione, super verbo 'defensionem' moti Gregorius et Innocentius mandaverunt eundem librum comburi Habeantque plures alios libros, impias et horrendas blasphemias (ut dicitur) continentes, in dominum nostrum Ihesum Christum et eius fide- 20 les cultores Christianos, de quibus constituto impium esset et irreligiosum eis talium librorum usum permittere per quos ipsi irrisores Christi domini et blasphemi filios suos blasphemare docerent. Ex his suspicandum est reliquos eorum libros corruptos esse Et ad intentionem Moysi et aliorum prophetarum et sapientum ipsorum libros non exponere. Quibus attentis et pluribus aliis quę brevitatis causa omittimus, nobis expediens videtur, lau- 25 dabile, deificum, salubre, et rationabile Ac Christianę fidei, Iudeorumque saluti oportunum, ut (dimissis usui Iudeorum antiqui testamenti libris ex integro) cum Christianę pietatis moderamine, recipiantur et reserventur omnes
 (P^{4b}) eorundem alii libri sub protestatione solemnī et publicā, || Quod hoc solum fiat ad discernendum inter libros quos licet Iudeos habere pro vero intel- 30 lectu legis antiquę, et inter illos quos non licet eos habere aut legere. Qua distinctione comperta restituantur liciti, destruantur aut reserventur illiciti. Preterea articulis ex omnibus eorum libris collectis, per scripturam Iudaicam intelligentes qui suspecti videntur, vocentur publice Iudei et super his audiantur mature et examinentur. Et si illos erroneos cognove- 35 rint, scient libros tales eis non esse utiles. Si autem obstinati contra veritatem permanserint, de hoc princeps habet iudicare, sive deficiant in moralibus sive contra legem suam hereses inveniant et observent. Et ut omnis eorum querela tolleretur, si videantur comburendi, et non ex causa aliquius utilitatis reservandi apud Christianos, posset mandatum de combu- 40 rendo Thalmut innovari. Nam ut dicitur in L. Ceterę Digestorum Famil.

herciscunde 'Libri improbate lectionis sunt destruendi', Expediens insuper nobis videretur, Reverendissime pater et domine, ut ab usuris arcerentur, ad honesta officia pro eorum sustentatione admitterentur, Signo evidenti a Christianis distinguerentur, Et per peritos conversos in lingua sua de veritate legis et prophetarum instruerentur ad gloriam dei, eorum salutem et Christiane religionis augmentum, domino deo cooperante zelo imperiali et vestro. Datum Colonie Anno dominice incarnationis Millesimo quingentesimo decimo quinto Idus Novembris.

E. vestre gratie humiles oratores
Rector et universitas Colonien

10

Humiles orationes nostras cum ea qua decet subiectione. Serenissime imperator, invictissime princeps. in negotio librorum Iudeorum nobis a vestra Cesarea maiestate per Reverendissimum in Christo patrem ac dominum Urielem Archiepiscopum Moguntinensem principem electorem et c. im-
15 posito ac inuncto quantum epistolaris brevitatis ferre potuit, iuxta rei qualitatem respondimus et scripsimus quod sentimus, Salvo tamen semper iudicio saniori. Verum quia lator harum Ioannes Pfefferkorn olim Iudeus nunc Christianus, in hoc negotio presenti vestre maiestatis fidelis sollicitator et nuncius, varias, ut audivimus, a fratribus illis || suis secundum car-
20 nem, perfidis et cecatis hominibus, patitur molestias, putantibus si hominis famam denigrassent, totam iam rem per vestram Cesaream maiestatem zelose ceptam impedivissent, Idcirco curavimus humili qua decuit subiunctione vestre maiestati id eius nomine modestius scribere, ac morum suorum conversariorum, et vile post Iudaismum tempore toto quo inter nos
25 conversatus est, integrum testimonium ferre, Obnixius supplicantes quatenus eadem vestra maiestas prefatum Ioannem dignetur commendatum habere Ac in saluberrimo huiusmodi negotio, ex dei speciali munere, pre ceteris Romanis Cesaribus. E. C. maiestatem incepto, eodem quo cepit zelo pergere et continuare, ad dei omnipotentis gloriam, fidei ac totius rei
30 publice Christiane salutem et incrementum. Datum Colonie sub Anno dominice incarnationis Millesimo quingentesimo decimo quinto Idus Novembris.

V. C. m. ac Romani imperii humilis et fidelis filia universitatis generalis studii Colonien.

Honorande universitatis Moguntine consultatio,
35 contra falsos et inutiles libros Talmudicos utriusque facultatis.

¶ Recepta imperiali commissione in materia Iudeorum librorum, voverunt domini de universitate studii nostri, Quod huiusmodi materia per doctores theologicę facultatis esset examinanda et eorum consilium audiendum.

³³ vniuersitatis (non universitas) 1.

Iccirco doctores præfati super hac materia congregati et deliberati, censuerunt ut sequitur consulendum. In primis, licet secundum sacrorum canonum instituta terreno principi consulendum non sit quod Iudeos ad suscipiendum sacrum baptismum et fidem nostram Christianam compellat, loquendo de compulsione violenta, Potest tamen, immo tenetur terrenus princeps eosdem efficaciter admonere, et quibus potest mediis inducere, ut sacrum Baptisma et fidem nostram Christianam suscipiant, et omnia ab istis retrahentia et eorum conversionem impediencia e medio tollere et c. Et quia inter omnia alia eorum conversionem impediencia illud cognoscitur esse ¹⁰ maximum, ut tradunt plures ex doctoribus nostris catholicis || qui utriusque lingue tam Hebræe quam Latine periciam habuerunt, et libros Iudeorum exactissime reviderunt et taxarunt, Quod eorum Thalmudici et alii scriptores, præcipue hi qui post Christum natum scripserunt, in libris et scriptis suis plures errores sparsim seminarunt, quibus libros Moysi, prophetarum et psalmorum male et perverse interpretantur, plurimos ¹⁵ sacræ legis passus ad falsum intellectum retorquentes, etiam contra antiquissimos eorum Thalmudicos et scriptores, qui etiam ante Christum natum scripserunt, Iudaicam simplicitatem a fidei nostre Christianæ veritate abducentes, et cecitatis velamen ante eorum oculos ponentes Idcirco consulendum censuerunt præfati terreno principi, ut præ- ²⁰ tactos libros ab omnibus Iudeis auferri præcipiat Et ne ipsis decetero in eorum perniciem et fidei nostre Christianæ contemptum utantur, vigilantissime procurare dignetur. ¶ Ceterum quia timetur quod non solum præfati libri, sed etiam eorum textus originales sint in certis passibus et præcipue ubi maxime faciunt pro fide nostra Christiana, corrupti et depravati, ²⁵ Non parum videretur pro republica Christiana expedire, quod illi per viros doctos et Hebraice lingue periciam habentes reviderentur, taxarentur, et examinarentur, et si qui taliter corrupti reperirentur, similiter tollerentur. ¶ Tandem inter alia Iudeorum conversionem impediencia illud cognoscitur non esse minimum, Quod impune permittuntur usurariam exercere ³⁰ pravitatem, et ab artibus, operationibus et laboribus licitis prohibentur, vel saltem ad illas non permittantur, Maxime pro republica Romana et Christiana videretur expedire, et plurimorum Iudeorum conversionem promoveri, Si ab usura tanquam a re licita prohibiti ad alias artes, operationes et labores saltem licitas admitterentur. ¶ Qua autem via ad præ- ³⁵ dicta procedendum sit, An aliquis processus aut qualis instituendus veniat, credunt quod domini de facultate iuridica sint in isto consulendi et audiendi. ¶ Decanus itaque et doctores facultatis iuridicæ hoc pacto ad prædicta procedendum fore censuerunt, Quod, ex quo crimen hæresis est mere ecclesiasticum, iudex laicus de eo cognoscere non potest. cap. Ut inquisitionis De hereticis Libro Sexto, sed potius inquisitor hereticæ pravitatis cum episcopo, Clement. eod. tit., Tenetur tamen iudex laicus non solum senten-

tiam per prædictos latam fideliter exequi, sed etiam || in processu insti- Cij
tuendo seu exercendo eisdem assistere. dict. cap. Ut inquisitionis, Prohibe-
mus, Ideo consultum videtur quod inprimis Cæsarea maiestas mandet sub
maximis penis, quod perfidi Iudei, attenta considerataque diffamia eorum-
dem, quod depravaverint non modo libros veteris testamenti, quibus per-
missum est eis uti in Synagogis eorum, sed etiam novos libros, utpote Thal-
mut et plerosque alios, composuerint, in quibus sinistre et perverse inter-
pretantur legem Mosaycam, prophetas et psalterium, varias multiplicesque
hereses in eisdem etiam contra legem suam disseminaverunt, ut tradunt
10 doctores, maxime Innocentius, Ioannes Andree et Panormitanus in cap.
De voto et voti redemptione, omnes libros suos quibuscunque titulis inscriptos
exhibeant tradantque diocesano sub quo agunt, et inquisitori hereticæ pra-
vitatatis Et requisitionem eorundem ad indagandum, cognoscendum an (ut
est publica vox et fama) prædicti libri Iudeorum sint tales (ut præscribi-
15 tur), Quod si trutina examineque utriusque lingue tam Latine quam Hebræe
peritorum virorum adhibitis, depravati heresisque labe commaculati reperti
et cogniti fuerint, Ordinarius sibi adiuncto inquisitore hereticæ pravitatatis in-
terponat vices suas, et cum huiusmodi libris agat quemadmodum cum libris
hereticorum agi consuevit, et etiam quemadmodum olim cum eisdem vel eis
20 similibus, ut Ioann. in Innoc. d. c. Quod super et Felinus in c. Canonum
statuta De constitutionibus in .x. col. referunt, per summos pontifices vi-
delicet Gregorium et Innocentium quartum actum est, Qui libros Iudeorum
comburere fecerunt, punieruntque docentes et tenentes hereses in eisdem con-
tentas, Quemadmodum etiam eleganter iurisconsultus in L. Ceteræ Digestor.
25 Famil. hercisc. de libris improbatæ lectionis forte magicis, et his similibus
fore præcipit, Cum protinus eosdem boni et innocentis iudicis officio cor-
rumpendos censuit. in his igitur omnibus et singulis etiam contra personas
Iudeorum si in discussione causæ oportunitate videbitur, iura canonica ob
favorem fidei nostræ simpliciter et de plano procedi posse docent cap. fin.
30 De heretic. lib. VI. ¶ Præterea etiam dictis decano et doctoribus facul-
tatis iuridicæ expedire videtur, ut sic negocio perfecto et absoluto omnes
libri Iudeorum in quolibet decennio semel vel secundum quod visum fuerit
reviderentur per diocesanum et inquisitorem hereticæ pravitatatis, adhibitis
doctis viris in utraque lingua et Latina et Hebraica, ne maculam semel abs-
35 tersam cum magno fidei Christianæ incommodo (ut antea factum est) re-
dire contingat. ||

² i. e. cap. 18. in VI°. De hæret. V. 2. §. Prohibemus.
demp. 1. ²⁰ vt In. Io-an. in d. c. qd sup 2 fel. in c. 1.

¹¹ c. de voti 2 vo. re-
²⁸ difcutiōe (pro dis-

discussione) 1.

Cij

¶ Hęc sunt quę sentiunt, et consultant dicti decanus et doctores facultatis iuridicę in pręsenti materia (saniori iudicio salvo).

Serenissime ac invictissime princeps et domine gratiosissime, humillimam subiectionem ac obedientiam cum gratissimo obsequendi affectu, Glo-⁵ riosissime imperator, Cęsarę tuę maiestatis mandato, quo iam pridem tibi responderi voluisti, Num rei publicę Christianę expediat Iudeis libros auferri, sicut iure tenebamur, ita volentes pro virili nostro saltem affectu obtemperavimus, Nec nobis iucundius, optatius, deligibiliusque accidere posset quam et in hoc negotio, et aliis etiam longe gravioribus grata tibi prę-¹⁰ stare obsequia. Sententiam autem nostram in dicto negotio Iudaicorum librorum serenitas tua quandoque et id quidem propediem (ut speramus) a Reverendissimo in Christo patre et domino domino Uriele Archiepiscopo Moguntino ac principe electore. et c. accipiet.

Congratulamur profecto inprimis reipublicę Christianę quod hac no-¹⁵ stra tempestate talem principem nacta est, cui inter tot tantasque nedum Romani imperii, sed et totius orbis fastidiosas occupationes curę est, ut sincera religio Christiana et pacata sit et in portu naviget, magisque ac magis crescat, adaugeatur, amplificeturque, ut non sit ambigendum si pręsens negotium, ut ceptum est, optatum finem acceperit, Cęsarea tua²⁰ maiestas complurium perfidorum Iudeorum animas deo illi optimo maximoque expeditissime sit lucrifectura. Id quod eo maxime futurum speramus, Quod cęsarea tua maiestas in ea re vigili, diligenti, solertissimoque sollicitatore utitur utpote Ioanne Pfefferkorn, qui non solum dimissa secta atque perfidia Iudaica fidem nostram amplexus est, sed etiam cum videt²⁵ olim fratres miserrime cęcutire, galea salutis accepta, accerrimus fidei nostrę contra eosdem evasit propugnator, Cuius fides, constantia, atque integritas, et apud Agrippinenses, cum quibus conversatus est, et infinitos alios satis superque perspecta habetur. Quo fit etiam quod ob tantum fidei nostrę zelum atque ipsam iusticiam persecutiones multas a cęcis Iudeis pa-³⁰ titur. Qui Iudei invidia || ducti eundem mordere lacerareque moluntur. Quas insidias et si serenissimam tuam Maiestatem parvifacere non dubitemus, Attamen rogamus humillime, quatenus eadem serenitas tua dictum devotissimum servulum suum commendatum habere velit, atque sub alis aquilę tueri, defensare, atque fovere dignetur, ubi veluti in Asylo contra³⁵ omnes rabidorum canum morsus atque latratus tutissimus consistet. Id quod Romano ac Christianissimo principi non erit indignum, et fidei nostrę Catholicę utilissimum: his perpetuo valeat Serenissima tua Maiestas atque nobis deditissimis tuis mancipiis ut volet pręcipiat, cui nos et quicquid no-

strum est humillime dedimus atque devovemus. Datę ex Moguntia pridie Calen: Novem. Anno virginiei partus Millesimo quingentesimo decimo.

Serenissimę maiestatis tuę
Deditissimi Rector doctores totaque
universitas incliti studiū Moguntini.

5 ¶ Consultatio venerabilis Academię utriusque facultatis Erphordensis contra perfidos Iudeorum libros, quam hic propter prolixitatem omisi, quę quidem consultatio cum consiliis predictarum universitatum conformis est, quemadmodum inferius in consultatione reverendissimi luce clari¹⁰us videbitur. ¶ Heidelbergenses vero consularunt aliarum universitatum doctores simul esse convocandos, ut ad ecclesię honorem et christifidelium salutem omnia contra Iudeos salubriter tractari possint. Et hec est summa consultationis illorum. quam quidem consultationem de verbo ad verbum et ex integro hic inserere omisimus eo quod in libro nostro Theuto¹⁵nico integram collocavimus. etc.

¶ Consultatio venerandi ac benedocti Iacobi Hochstraten hereticę pravitatis magistri contra immundos libros Iudeorum.

Obsequia et devota salutatione premissa Reverende in Christo pater²⁰ ac domine gratiosissime. imperiali iussioni et desiderio gratię vestre cum debita reverentia satisfacere cupiens, pro ut inquisitori hereticę pravitatis Cuij^b a iure prescriptum est, consului maiores in divina lege pariter et humana lege viros precellentissimos. cum ergo mea exilitas in eandem cum eis concurrerit sententiam, satisfacere mihi visum fuit ad respondendum gratiosissime²⁵ vestre paternitati, si me referam ad sententiam dominorum doctorum de nostra preclarissima universitate Coloniensi. Supervacuum enim duxi vestram gratiosissimam dominationem aliunde satis multipliciter occupatam nimis atlediare prolixioribus ineptiis. hoc unum tamen ex vestra reverendissima dominatione humiliter exoptans, ut et me inter suos humiles³⁰ oratores et servulos annumeratum habere dignetur, et huic pauperculo presentium latori Ioanni Pfefferkorn paternali affectu assistere velit, tanquam viro probato et fidei Christianę pre ceteris ex Iudaismo conversis fervido zelatori, cui post suam in Christo regenerationem laus est et approbatio per totam ecclesiam sanctam Coloniensem. In his quamoptime valeat vestra³⁵ dominatio per multa secula felix. Ex Colonia die nona Octo. Anno incarnationis. M.CCCC.X.

Vestre reverendissime paternitatis et gratiosissime dominationis
Humilis orator et servulus frater Iacobus
Hochstraten ordinis predicatorum Regens studiū
40 Et hereticę pravitatis inquisitor. et c.

Frater Iacobus Hochstraten.

Obsequia et devota salutatione humiliter præmissa Serenissime imperator. negocio in causa Iudeorum per vestram Maiestatem parvitati mee imposito debita cum reverentia satisfacere cupiens, communicato prius (ut par est) cum divinæ et humanæ legis doctoribus, sentimentum meum quantum epistolaris brevis patitur compendiose absolvam. Certum est libros Thalmudicos qui plurimi sunt, nedum errores et falsitates, immo blasphemias et contra Christum et contra propriam legem continere, si doctoribus ecclesiasticis linguam Hebraicam callentibus credamus. Et hoc quidem ita esse tali didici experimento. Rabbini quidam librorum Thalmudicorum zelator, unum ex his mihi obtulit volumen, quod non minoris auctoritatis apud Iudeos quam 10 libros Moysi esse asseruit. Hunc librum examinari faciens plurima deli-
(C4) ramenta et blasphemias in eodem || deprehendi, ex quibus certos articulos vestre celsitudini inspiciendos his allegatos transmittito. Huiusmodi in uno libro qui apud eos equalis auctoritatis æstimatur cum sacra scriptura, ut habentur blasphemii et impii errores, quid aliud de residuis præsumendum, 15 quam quod maximas hereses et blasphemias contineant non solum contra fidem Christianam, verum et contra legem propriam, propter quæ certe moti Gregorius et Innocentius summi pontifices quoddam volumen quod vocatur Thalmud mandaverunt comburi, ut testis est nobis Ioannes Andree in novello post Innocentium Capitulo 'Quod super his' De voto et voti redempt. 20 super verbo 'defensionem'. His ergo attentis expediens, deificum, et imperiali maiestate dignum, salutis quoque Iudeorum est pernecessarium, ut dimissis eorum usui dumtaxat libris veteris legis, omnes alii libri ab eis recipiantur, sub ea tamen publica protestatione, quod facta diligenti examinatione illi libri eis relinquantur, quorum usus pro vero intellectu ve- 25 teris legis est eis salubris, Reliqui vero qui nullam eis pariunt utilitatem vel edificationem nisi ad Iehennam penitus comburantur. Et quidem in hoc nulla fit eis iniuria. Nam tales libros esse corrumpendos iure antiquo sanxitum est: Scribitur enim in L. Ceterę Dig. Famil. hercisc. quod libri improbatę lectionis ad iudicium non veniunt, neque iudex de eis di- 30 videndis se debet interponere, sed omnes protinus sunt corrumpendi. Non igitur aliqua in hoc metuenda est iniusticia. quin potius impium et irreligiosum est, eis usum talium librorum permittere, per quos ipsi irrisores Christi filios suos blasphemare docerent. foret præterea imperiali celsitudini opus dignissimum, si in præfata librorum examinatione per eos qui 35 Iudaicam intelligunt scripturam extraherentur inibi contenti articuli erronei, impii et blasphemii contra propriam legem, et institueretur contra Iudeos sollemnis inquisitio, et super articulis extractis mature examinarentur. Et quidem si tunc articulos illos recognoscant erroneos, etiam et tunc consequenter fateri habent libros tales eis esse periculosos et merito combu- 40

rendos, Si autem articulos tales defenderint et obstinati in eis perseveraverint, certe tunc poterit Cæsarea Maiestas, quam unice super se coram Pilato stantes regiam habere potestatem professi sunt, tanquam hereticos sacrilegos in divina || et propria eorum lege condigna animadversione punire. ¶ (C^{1b})

5 nire. ¶ Hęc sunt Serenissime Cæsar, quę meę exilitati occurrerunt respondenda vestrę celsitudini, quam pro fidei catholice reverentia, et pro suo proprio honore, exoratum velim, ut istud pium negocium, quod inter Romanos imperatores sanctissimo consilio vestra celsitudo primitus tentavit, etiam strennue perficiat Et quidem si dissimulare non velimus, non modica ad proseguendum ceptum negocium vestrę Maiestati incumbit necessitas Si enim concedatur Iudeis eos retinere libros qui imperiali iussione eis fuerint abluti, non parum roborantur ipsi in sua perfidia, insultabunt Christianis, obicientque eis, nisi libri eorum veri essent et sancti, non eis fuissent imperiali decreto restituti. Vacillabunt Christiani simplices talia
15 audientes, habebuntque viros ecclesiasticos suspectos velut mendose volumen Thalmudicum incusantes Et sic Synagoga Sathane tandem stabit in honore, ecclesia vero Christi sanguine fundata vacillabit in confusione. Valeat et in eternum gaudeat Cæsarea maiestas, quam deus optimus maximusque suę ecclesię conservare dignetur per milia tempora felicem. Datum Colonię nono Octobris. Anno Millesimo quingentesimo decimo.

Vestrę celsitudinis

¶ Humilis orator et servulus frater Iacobus Hochstraten ordinis prædicatorum et heretice pravitatis inquisitor. et c.

¶ Frater Ia. Hochstra. qui supra.

25 Consultatio domini Victoris de Karben, olim Iudei nunc vero Christi sacerdotis, qui cum universitate Coloniensi conclusit, hic propter prolixitatem omitta.

Consultatio Ioannis Reuchlin, quam scripsit pro Iudeis et contra nos Christianos illorum libros defendendo, hoc loco propter prolixitatem
30 inutilium ac pessimorum verborum omitta. Et si quis Philocapnion sive Reuchlinista nos interroget 'Quare non posuisti hoc loco consultationem Ioannis Reuchlin de verbo ad verbum sicuti aliarum universitatum. et c.?' Respondeo Ea non esse a me promulganda, || quę in scandalum ecclesię pro Iudeis conscripta sunt, immo etiam quę ab inclytissima cæsarea maiestate (pro ut inferius in mandatis luce clarius patebit) arrestata, contempta, ac tandem
35 ab omni usu præcisa et in nihilum redigenda, quę inquam a diversis universitatibus condemnata, ab episcopis aliquot prohibita, a tribus insuper aliis doctissimis viris (qui infra nominantur) reiecta, ac nunc demum in urbe Romana coram sanctissimo super manifestissima heresi pessimisque
40 erroribus sunt accusata. et c. Illa enim impugnare non est modo nostri

officii, sed theologorum, et in primis sedis apostolicę, quę a corpore vivo putrida proculdubio resecabit.

Postquam pręnominate consultationes (ut ad historię continuationem revertamur) unaqueque seorsum ad gratiosissimum dominum episcopum Moguntinum venerant, misit Coloniam, ubi habito, significans mihi quod ego deberem me ad suam gratiam conferre, volens me cum consultationibus illis ad Cęsaream maiestatem mittere. et quanquam mihi illo tempore omnino hoc esset inconueniens, cum uxorem et liberos meos educare atque alere conveniret, Etiam cum essem propter Iudeos in continua cura mei corporis et vite, tamen in honorem omnipotentis dei et laudem virginis Marię et ad communem utilitatem Christianę fidei dereliqui uxorem cum liberis, nec timens quid mihi a Iudeis fieri possit. veni igitur ad Episcopum Moguntinum, qui tunc temporis erat Moguncię in castro angeli, in omnibus bene animatus, et significans mihi quomodo universitates ac hereticę pręvitatis magister per inspirationem sancti spiritus ita uniformiter conclusissent, ac si in uno fuissent cubiculo. Postea interrogavi, an etiam doctor Ioannes Reuchlin misisset suam consultationem. Tunc respondit, 'Pepericorne, habeas bonum animum, eius consultatione optime carere possumus, quoniam ex eius consiliis nihil aliud consideramus quam quod habuerit Iudaicum nequam post aures suas sedentem'. Tunc dixi, 'Si fides Christiana est vera, Reuchlin nullam perfidiam mihi facturum est'. tunc sua gratia ioco dedıt mihi alapam et consolabatur me, quod ego in fide Christiana pusillanimis esse non deberem, eo quod ipsa vera esset. Adiecit quoque quod ego scripta Ioannis Reuchlin non deberem curare, invenirentur tam bene nebulones et homines nequam docti || et indocti inter Christianos, sicut olim in veteri testamento inventi sunt. Quibus dictis petii scire, quidnam ille homo consuluisse. dixit optimus ille princeps: 'Pepericorne, Reuchlin non est tui oblitus. vade ad Cancellariam et iube ut dent tibi ipsius consultationem, invenies fidem non satis magnam': Ivi itaque ad Cancellariam et inveni consultationem ipsius in scamnis iacentem, quam scribarum pueri sepius legerant pro ridiculo habentes. Legi igitur illam de folio ad folium, et inveni in ea quod neque Turcus aut Sarracenus cogitasset, taceo quod fecisset. nam quemadmodum Iudas Salvatorem nostrum tradiderat ac vendiderat, ita me Iudeorum causa apud Romanum imperatorem et archiepiscopum Moguntinum prodiderat, propter quam etiam causam ipse iam a doctoribus sacre scripture impugnatur. ¶ Item consultatio illa etiam tunc temporis a doctore Hermannno Heß, et magistro Rucker utriusque iuris doctore Moguntino exscripta est Etiam a doctore Bartholomeo concionatore in summo Moguntię, Etiam a venerabili domino magistro Georgio Licenciato, tunc temporis Canonico in ecclesia dię virginis in Moguncia nunc autem plebano in Nurmarck, et omnes qui eam

legebant aut legere audiverunt, dicebant aperte, quando Reuchlin hanc consultationem scripsit, tunc pinguis Iudeus sedit in libro ipsius. Post hæc concessi ad episcopum dicens, 'non existimabam quod tanta perfidia inter Christianos esset. sed quales Urię David litteras dedit, tales et ipse pro
 5 nobis sicuti invenio in scriptis eius'. Tunc dixit mihi, imperatoria procul dubio maiestas sciret quam optime cognoscere probum ab improbo, et quando Cæsarea maiestas consultationem illam in propria persona videre non haberet tempus, ipse non dubitaret, quin Cæsarea maiestas esset ordinatura doctos et expertos ad examinandum hoc negotium. Et sic misit me cum
 10 consiliis et scriptis suis ad imperatoriam maiestatem, prout nunc sequitur.

Serenissime ac invictissime princeps et domine gratiosissime, meam humilimam subiectionem ac obedientiam offero cum gratissimo obsequendi officio. Gloriosissime imperator, sicuti mihi nuper per commissionem quandam commendasti, quod universitatibus Coloniensi, Moguntinensi, Erphor-
 15 densi et Heidelbergensi, præterea Iacobo Hochstraten sacrę theologię professori, ac hereticę pravitatis magistro, doctori Ioanni Reuchlin, et quibusdam aliis Hebraicę litteraturę peritis, tuę celsitudinis causam indicare et commendare, ut causam hanc diligenter examinarent et consultarent, quomodo negotium hoc sit inchoandum et præsertim, an tales libri (quibus
 20 utuntur super libros decem præceptorum Mosaicorum, prophetarum et veteris testamenti) tollere laudabi||le sit et Christianę fidei utile, et hanc con-
 sultationem mihi mitterent, quam ego ulterius legere deberem, et una cum consilio meo apud Ioannem Pepericorum mitterem tuę serenitati secundum mandati tui commissionem: hoc ego tanquam obediens perfeci, et præno-
 25 minatis universitatibus et viris tuę Cæsareę maiestatis propositis de Iudeorum libris proposui, petens super hoc consultationes esse habendas et mihi dein mittendas. Insuper ab universitate Coloniensi, Moguntinensi et Heidelbergensi et hereticę pravitatis inquisitore et doctore Ioanne Reuchlin consultationes cum opinionibus suis recepi, quas etiam legi. invenio igitur
 30 consilia universitatis Coloniensis, Moguntinensis et hereticę pravitatis inquisitoris esse conformia, quę etiam summopere mihi placent, et negotium hoc satis laudabile iudico: Nempe quod omnes Iudeorum libros cuiuscunque nominis fuerint, ad tuas manus recipias, solenni protestatione, quemadmodum consilium universitatis Coloniensis indicat, et ut doctę constantes-
 35 que personę in utraque lingua tam Latina quam Hebręa ad hoc ordinentur, libros ac veteris testamenti textum quasi suorum doctorum libros examinare. Quia igitur textus veteris testamenti (quemadmodum consultatio Moguntina indicat) per suos Rabinos et doctores sunt corrupti et in opprobrium fidei Christianę aliter expositi, laborandum est quales libri eis sint
 40 dimittendi vel auferendi. Possunt etiam Iudei vocari et de hoc examinari.

¹ lege|gere 1. ³⁷ consultatio 1.

Sed si in suo errore et opinione perseverare velint, tunc decet Cęsaream maiestatem dare operam (si tales libri aliquo pacto utiles existimarentur) ut deponantur penes Christianos p̄latos, quod si inutiles, ut tollantur et comburantur. Tantum est quod ex hoc negocio capere possum, nec imperatorię maiestati mentem meam celare, humiliter rogans tuam Cęsaream maiestatem, ut Serenitas tua velit deliberare, et quo negocium hoc iamdudum inceptum perficiatur nec omittatur. in hoc factura est Cęsarea maiestas rem deo gratissimam, ac summum honorem consequutura apud Christianum populum. Datum die Martis post festum Simonis et Iude. Anno .et c. decimo.

*Tuę Cęsarę maiestatis
obediens et subditus*

*Uriel archiepiscopus Moguntinus,
ac elector imperii.*

||

Pij^b *Postquam Cęsarea maiestas Reverendissimi in Christo patris ac do-
mini archip̄sulis Moguntini literas et consilium audivit, erat sua sereni-
tas optime inclinata audire reliquas consultationes, sed propter ingentia
ac notabilia negocia Cęsarea maiestas legere vel audire in propria per-
sona nequivit: tamen ut haberet rei veritatem, ordinavit ad hoc tres nota-
biles ac bene doctos viros, eis mandans et committens ut causam hanc bene
examinarent et perpenderent, ac demum concluderent easque suę sereni-
tati scriptis mitterent, quod sic actum est. Nam illi tres venerabiles do-
mini, quorum primus fuit doctor Baldung Cęsarę maiestatis consiliarius,
Secundus dominus Angelus utriusque iuris doctor in universitate Fribur-
gensi, Tertijs autem devotus pater dominus Gregorius prior in Carthusia
prope Friburgum, qui Margaritam philosophicam composuit, ad hoc sunt
ordinati, cui Cęsarea maiestas p̄ter ceteros maxime confidebat. hi do-
ctores inspexerunt et examinaverunt ad amussim omnes consultationes, et
archiepiscopo atque ipsis universitatibus et hereticę pravitatis inquisitori
penitus adheſerunt, ut hic in sequentibus patet.*

*Serenissime invictissime imperator, illustrissime princeps ac clemen-
tissime domine. In negotio libros Iudeorum tangente, Utrum libros quibus
nostris utuntur temporibus, exceptis libris Moysi, prophetarum ac veteris
testamenti, ab eis tollere sit deificum, laudabile, ac fidei nostrę sacrę pro-
ficuum, Insuper quibus viis ac medijs in negotio hoc procedendum sit, ut
ad salutarem finem perveniatur: Ex commissione imperatorię maiestatis
vestre nos uti veri obediens ac subditi eiusdem imperii maiestatis vestre,
singulari diligentia, studio ruminavimus atque pensiculavimus negocium hoc,
consideravimus p̄terea consilia Reverendissimi in Christo patris ac do-
mini domini Urielis Archiepiscopi Moguntinensis. et c. similiter universitatum
Coloniensis ac Moguntinensis. et c. necnon aliorum doctorum ac peritorum*

consilia et scripta ad negotium hoc conducentia diligenter conspeximus, Atque ex omnibus his quid nobis videatur breviter annotavimus, saniori || consilio ac finali decisione vestrę imperatorię Maiestatis in omnibus sem- Diiij
per salvis.

5 ¶ Inprimis. Cum inter multiplices libros quibus Iudei utuntur, reperiuntur .XXIIII. libri quos essrim narbo vocant, in quibus continentur libri quinque Moysi ac libri prophetarum et veteris testamenti, qui omnes in nostra biblia continentur et habentur, et tanquam veri sancti boni ab ecclesia catholica sunt recepti, et ab ecclesiasticis doctoribus explanati, Tales cum breviario ab ipsis extracto, quem Iudei hassiores vocant, quo in
10 Synagogis suis utuntur tempore festivitatum suarum, possunt eis utiliter et sine omni periculo dimitti.

¶ Omnes autem alii et singulariter liber qui dicitur Thalmut cum omnibus suis appendiciis et extractis sive sit in orationibus aut alio quovis
15 modo Similiter et alię eorum glosę super predictos viginti quattuor libros, videlicet Moysi prophetarum et c. præsertim post destructionem templi ab eorum Rabinis conscripti, Signantur duo libri quos nominant inzam et tolduth Iesu hanozri, quum predicti contineant plures diversosque errores ac hereses contra legem naturę ac Moysi, Necnon blasphemias ac impietates
20 atque contumelias contra Ihesum christum deum ac redemptorem nostrum, et suam dignissimam matrem semper virginem Mariam, in derisionem scandalum ac vilipendium sacratissimę fidei nostrę christianę tendentes, nihilominus ac operantes ad seductionem Iudeorum, confirmantes eos in perfidia, excecatione ac errore suo, Avertentes quoque eos ne ad sacratis-
25 simam fidem Christianam convertantur, propter quę et antiquitus a summis pontificibus et aliis ecclesiasticis doctoribus Hebraici sermonis peritis, Sacrę etiam theologię ac utriusque iuris professoribus condemnati et abiecti fuere.

¶ Tales omnes possunt, immo debent ex vestrę Cæsareę Maiestatis commissione a Iudeis tolli, quemadmodum consilia prænominata Reveren-
30 dissimi domini Archiepiscopi Moguntinensis ac universitatum Coloniensis, Moguntinensis .et c. concorditer persuadent, iudicantium opus tale esse dignum vestra Cæsarea maiestate, deificum, laudabile, sacrę fidei nostrę, ipsis quoque Iudeis utile. ||

¶ Quibus autem viis ac mediis negotium hoc incipiendum, prosequen- Diiij^b
35 dum ac finiendum sit, videtur nobis (salvo semper in omnibus vestrę Cæsareę maiestatis saniore consilio) quum libri tales non in uno determinato loco, sed per totum Romanum sacrum imperium sparsim in diversis locis habeantur, in quibus Iudei hinc inde habitant, quod ex vestrę Cæsareę maiestatis mandato et commissione omnes et singuli archiepiscopi totius im-
40 perii per se et suos suffraganeos in suis diocesibus, auxilio et assistentia

¹⁷ Signantur 1. scriptum fuerit signanter.

brachii secularis officialium, scilicet consulum etc. a Iudeis predictos libros supra specificatos, videlicet Thalmut recipiant ac tollant et sub certa ponant custodia. Et ut vestra imperatoria maiestas melius faciliusque possit certificari de libris receptis a Iudeis ac ipsis dimissis, quot scilicet qui et quales sint, ad præcavendum etiam dolum et fraudem, consulimus ut omnes libri tam recepti quam dimissi per notarium publicum cum suis propriis nominibus distincti in duobus registris eiusdem tenoris conscribantur, quorum unum maneat cum libris receptis in loco, ubi libri recepti sunt, alterum vestre Cæsaree maiestati mittatur, et ita fiat in omnibus et singulis locis ubi Iudei habitant.

¶ Quum autem libri recipiendi plures sint, et non de facili possunt discerni boni a malis, si qui tamen tollerabiles inter tales reperiri possent, ad præcavendas etiam querelas Iudeorum, videtur nobis quod post receptionem hac descriptione librorum, ut præmittitur, vestra Cæsarea maiestas committat aliquibus viris peritis in Hebraica ac Latina lingua, honestis ac deum timentibus, qui receptos repositosque libros diligenter lustrando revideant, et si invenirent aliquos in philosophia, in medicinis et in septem artibus liberalibus ac similibus, immunes tamen a predictis Talmudicis blasphemis, impietatibus, erroribus et heresibus, tales possunt ex ipsis Iudeis ex commissione vestre Cæsaree maiestatis restitui, quos Iudei habere possent cum viginti quatuor libris eis a principio dimissis.

¶ De residuis vero libris damnandis consulimus elegi aliquos in pergameno scriptura ac charactere meliore, ut distribuantur in librariis Christianorum, ibique ligari cathenis ferreis, ne subtrahantur, ut sint in usum Christianorum studiosorum et in perpetuum testimonium contra Iudeos. cum etiam his convinci possunt de blasphemis, impietatibus, erroribus et heresibus, propter quæ eis iuste sublatis sint.

(P 1) ¶ Residuos autem omnes vindex errorum et impietatum vorax flamma consumat, quemadmodum Reverendissimi consilia domini Archiepiscopi Moguntinensis et universitatum supra specificatarum persuadent.

Hoc est, generose domine Cæsar semper Auguste, consilium nostrum super hoc negotio a Cæsarea vestra Maiestate nobis commisso, conforme consiliis Reverendissimi domini archiepiscopi Moguntinensis ac sepe nominatarum universitatum. Quod dignetur eadem Cæsarea maiestas vestra clementissime omnino suscipere atque tanquam imperator ac Christianitatis supremum caput: ¶ Conservator protector verus dominus atque advocatus, præsens negotium salubri inicio ceptum, convenientibus mediis ad optatum deducere finem, Nec ullis persuasionibus imperfectum relinquere, quum eius intercessio post tam gloriosum principium cederet in perpetuam infamiam, vilipendium, ac derisum, derogationemque non tantum vestre in-

⁴ quot] q¹ 1. ¹⁸ p̄dicti; almdicis 1. ¹⁹ ex (non et) 1. ²⁰ vestra Ce. ma. 1.
²³ discribantur 1.

victissimę Cæsareę maiestati, Sed et totius sacre fidei Christianę apud le-
vem, vanum ac contemptibilem Iudeorum populum, haud dubium confor-
taret huiusmodi intercessio in sua obstinata cecitate Eius autem perse-
quutio sine omni hesitatione omnipotenti deo gratissima cumulabit eidem
5 vestre Cæsareę maiestati eternum et incommutabile premium in eternitate
Promerebitque eidem victoriam contra inimicos suos in tempore, bonamque
famam in perpetuum apud homines.

Hieronimus de leonibus dictus baldunck sacre theo-
logię professor artium et medicinarum doctor Cęsa-
ris consiliarius ac apostolicus prothonotarius manu
10 propria scripsit.

Angelus .u. iuris doctor Almę universitatis Fribur-
gensis ordinarius lector manu propria scripsit.

Pater Gregorius prior domus Carthusiensis prope
15 Friburgensem civitatem manu propria scripsit. ||

¶ Ab istis predictis tribus consultatio Reuchlin non solum est reiecta (D^{1b})
ac inutilis reputata, Verum eam de articulo ad articulum transposuerunt
et eam digitis scandalosam indicarunt. Et in huius testimonium: habetur
in articulis Ioannem Reuchlin ea quę annis exactis cuidam nobili de Iudeis
20 conquestus sit, scripsisse atramento nigro, Illa autem quę nunc pro Iudeis
consultaverit, scripsisse atramento rubeo.

¶ Nota lector

¶ Unam falsitatem et sinistram Reuchlinistarum persuasionem, qua
proh dolor multi boni Christiani misere decepti sunt. Ipse enim Ioannes
25 Reuchlin non erubuit dicere, quod Colonienses non intellexissent speculum
suum oculare Theutonicum et propterea ipsorum iudicium esse nullum.
Nunc aperite oculos mentis vestre, o vos Christiani, et intueamini veritatem
in Christo Ihesu, qui nos redemit sanguine suo precioso. posito casu quod
Colonienses non intellexissent Theutonicum ipsius superioristicum, id quod
30 tamen in se falsissimum est, tres tamen illi dignissimi et doctissimi viri
atque in diversis facultatibus periti Theutonicum illud optime intellexerunt,
qui non in Brabantia sive Hollandia aut in Westphalia seu Francia nati,
sed in locis Suevię vicinis et ita ipsius contreranei, et summa ipsi amicitia
iuncti. Nam requisiti per Cæsariam maiestatem, veritatem suppressere non
35 voluerunt. Hęc sunt verissima et totius negotii res gestę. in cancellaria
Cæsareę Maiestatis continentur. Quare sub periculo vite et morte publica
semper ero paratus ista probare. ¶ Item quod tres illi viri doctissimi et
veri superioriste atque ipsius amici fecerunt, hoc factum fuit priusquam
Ioannes Reuchlin suum speculum oculare Theutonicum imprimi fecit et ante-
40 quam universitates se interponerent Et propterea scripsit in speculo suo ocu-

lari articulo .XXII. suarum declarationum contra illum Carthusiensem unum ex tribus illis prenominalis. et sic nec illi nec aliis per impudentissimas suas invectivas pepercit, qui suos errores ferre non potuerunt et sola veritate impugnarunt. Futilis igitur obiectio, quod nos, quibus indies mandata imperatoris mittuntur, ipsius Theutonicum intelligere non potuisse-
 e mus. etc. Sed nunc ad con||tinationem facti quod tribus illis per Cæsaream maiestatem commissum fuit revertamur.

¶ Negocium illud quod per tres illos celeberrimos viros factum fuerat, cum aliis consultationibus Cæsarea maiestas in bona custodia servare fecit ac sua serenitas Moguntino Archiepiscopo respondit et per litteras scripsit
 10 quas quidem attuli Reverentię ipsius.

Maximilianus dei gratia. et c. Reverende princeps, nepos et elector: tuę charitatis consultationem sive scripta ac consilia aliquarum universitatum in causa Iudeorum et libros tangentia nobis per Ioannem Pepericornum allata bene intelleximus: et tuę Reverentię negocium nobis totum
 15 bene placuit, et similiter aliorum quorundam preter universitatum consultationes nobis placuerunt Et ita per totum ut bonus atque laudabilis processus fiat, quia res in se arduissima est, volumus et aliis sacri Romani imperii statibus rursus de hac causa tractare et finaliter concludere. Datum in Friburg decimo tertio Ianuarii. Anno. et c.

¶ Ex istis et aliis patet quam zelosissime serenissimus noster Imperator et quam strenue in hoc sacratissimo negotio sese exhibuerit, rem arduissimam esse dicens et toto imperio dignam. Quapropter contemnendi sunt, maxime Christiani, qui nescio quo spiritu maligno, illud nullum putant. Sed nunc ad continuationem historie revertar.
 25

¶ Lectis his litteris nunciavi gratiosissimo domino meo Archiepiscopo, quomodo Cæsarea maiestas ad negocium hoc examinandum tres doctissimos viros ordinasset, et ipsi per inspirationem sancti spiritus cum universitatibus prenominalis et hereticę pravitate inquisitore conclusissent, et quomodo consultationem Ioannis Reuchlin non solum contempsissent, Verum etiam
 30 de articulo ad articulum in scriptis indicassent, quapropter ipsa esset spernenda. Tunc dixit 'Pepericorne, omnia hæc bene perpendimus, et presertim consultationem Ioannis Reuchlin, et omnes qui hanc legunt et audiunt, non aliter dicere possunt quam quod immundo spiritu sit macu-
 e^b lata'. Adiecit || etiam quomodo in hoc negotio ulterius procedi non possit,
 35 sed expectandum esse usque ad proximum diem conventus principum. tunc velit Cæsaream maiestatem et reliquos principes adhortari ut res ista bonum sortiretur finem. Sed tunc temporis nullus fuit conventus principum, quapropter res illa fuit protracta. Quam ob causam Iudei non solum se roboraverunt et contra nos Christianos se opposuerunt, sed etiam ad
 40 me dicebant 'Reuchlin novit te expedire et tibi resistere: hunc ad defen-

dendum nos et libros nostros contra te excitare volumus' et multis aliis sermonibus illicitis in nostrę fidei dedecus et vituperium mihi restiterunt. Tunc quesivi ex Iudeis: 'quis patefecit vobis consultationem Ioannis Reuchlin, aut unde scitis vos quod pro vobis et contra me consultaverit?' Tunc fecerunt tanquam illi, quorum os ex cordis superabundantia loquitur nec tacere potuerunt, et notificarunt mihi quomodo cum Ioanne Reuchlin essent in magna familiaritate et optime scirent de hoc negocio. Tunc intra me cogitabam, 'nunc tenebit diabolus candelam', ac illius proverbii Germanici recordabar 'doctrina facit perversos': præterea mente meaolvebam 'estne Ioannes Reuchlin tantę audacię, quod Romano Imperatori apertissima mendacia et pessimos errores audeat mittere, multo magis aliis principibus?' Et omnia quę audiveram a Iudeis, rettuli quibusdam honestis Christianis Moguntię. quid nam ulterius agere deberem? Tunc consultum est mihi, quicquid coram Imperatoria maiestate Iohannes Reuchlin mihi falso imposuisset, illud deberem diluere et me in hoc scriptis publicis excusare: et sic composui ac edidi Speculum manuale contra pravitatem Iudeorum. Insuperque aliquos inutiles articulos ex consultatione Reuchlina excerpsti. et hæc omnia ad defendendum honorem meum in manuali speculo in scriptis publicavi, verum de consultatione Ioannis Reuchlin nullam faciens mentionem. quod quidem speculum manuale nisi Ioanni Reuchlin et obtuli si facta esset ei a me iniuria, paratus fuisset sicuti adhuc sum ante Cæsaream maiestatem vel universitates aut hereticę pravitatis inquisitorem in omnibus locis respondere omniaque probare usque ad ignem.

¶ Et illo eodem tempore fui nundinis Franckfordiensibus. tunc iterum misit gratiosissimus dominus meus Moguntinus ad me || ut quamprimum venirem ad se, et proposuit quomodo universitas Erphordensis etiam misisset sibi suam consultationem reliquis conformem, quam quidem consultationem Erphordenses propter publicas seditiones et intestina bella citius mittere non potuissent, quemadmodum reliquę universitates. Et sic misit me ad Cæsaream maiestatem cum consultatione illa et litteris suis hoc pacto sonantibus.

Serenissime Illustrissime Cæsar, gratiosissime domine, meam subiectionem ac obedientiam vobis offero. Quemadmodum vestra Cæsarea maiestas tempore exacto petiit per mandatum, ut honesti et benedocti doctores et magistri universitatis Erphordensis mitterent consultationem suam, quomodo in hoc negocio (quod Iudeorum libros tangit) agendum esset, Sic miserunt mihi eam in scriptis, quam quidem ulterius vestre serenissimę maiestati transmittito. Et cum tot universitates in hoc negocio sunt consultę et he omnes unius mentis sunt, ac negocium hoc tam late extenderunt Sic petimus ut vestra Cæsarea maiestas velit causam hanc ita tractare ut (quemadmodum incepta est) ad bonum perducatur finem: in hoc vestra Cæsarea maiestas receptura est a summo deo mercedem et apud Christianum popu-

lum magnum honorem ac laudem: Hoc suscipiat a me vestra Cæsarea maiestas in bonam partem. Datum in Moguntia Feria tertia post diem Paschalem Anno .XI.

Obediens Uriel Archiepiscopus Moguntinus et elector princeps. 5

Postquam prædictas litteras Cæsareæ maiestati presentavi: tunc dicebatur mihi quomodo Ioannes Reuchlin esset in curia Imperatoris magnis factionibus et contra me graviter esset conquestus, sperans me puniendum in corpore et vita, propterea quod suam iniusticiam in manuali speculo veritate publice correxissem. Cumque volebam egredi Cæsaris pallacium, præsto 10 erant venerandi ac benedocti domini, doctor Zobel bonæ memoriæ, præpositus tunc temporis in Nurmarch, et doctor Peudinger Augustensis adorientes me verbis severis quemadmodum eis Iohannes Reuchlin inspiraverat. Tunc ¶
 C^b viriliter eis respondi, dicens quod nos duos secundum morem iuris susci- 15 pere ac penitus audire vellent, Et hoc factum iniustum corrigere secundum suum meritum. et sic exivi pallacium. postea misit præpositus famulum suum ad me, invitans me ad cenam. ubi cena peracta, incepit præpositus, sicut prudens et apprime doctus vir, mecum loqui de quibusdam articulis, propter quos Ioannes Reuchlin de me esset conquestus, ut alteram etiam partem quantotius audiret. Tunc ego ipsius honorificentie totum hoc negotium 20 unum cum reliquo adeo clare exposui, ut digitis suis tangere posset. Deinde dixit præpositus ad me, merito Ioannes Reuchlin daret mille ducatos, ut commode et honore suo salvo exoneratus hoc negotio foret. Iniciebat mihi præterea bonam spem, quamvis Reuchlin magnis factionibus stipatus esset. in curia imperatoris, tamen nihil contra me aut perficere deberet aut con- 25 sequi: Illo igitur eodem vespere conferebat se præpositus ad imperatorem, ubi quid cum sua maiestate tractaverit penitus ignoro: Sed tertio deinde die eram ex mandato Cæsaris a consiliariis suis vocatus et proposuerunt mihi gravissimam querelam Ioannis Reuchlin, qui non erat præsens, ut responderem ad hanc: ex qua ratione hoc fecissem. Respondi ego, unius 30 viri sermo est medius, altera quoque pars audienda est. petii quoque ut apud me vocaretur Ioannes Reuchlin ad audiendum scripta (ut ita dicam) contra scripta, os contra os. Adieci quoque ut quicquid essem locutus aut scripsissem, illud velim coram excellentissimis consiliariis scriptis et iure probare. Et ad legitimam responsionem meam iusserunt me consiliarii 35 recedere. deinde vero quid inter se tractaverint ignoro. Sed Cæsareæ maiestatis Cancellarius dominus ipse Serenteiner attulit mihi a curiæ consiliariis responsionem, quomodo Cæsarea maiestas velit negotium illud committere Episcopo Augustensi, et ego deberem lætus abire domum in bona pace, nec interea temporis contristari aut quid mali metuere. Nunc autem 40 postquam Reuchlin intellexit, quod astucia et practica sua ad opprimen-